

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНТЕГРОВАНИХ ЗАНЯТЬ З ХУДОЖНЬОГО ВИХОВАННЯ В ГОЛОВНІЙ ШКОЛІ АВСТРІЇ В УМОВАХ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Автор статті розглядає явище інтеграції і специфіку його реалізації на заняттях з художнього виховання в головній школі (Hauptschule) Австрії в умовах профільного навчання.

У розвитку сучасної науки простежується дві діалектично протилежні тенденції. Одна з них – **спеціалізація** працівника, яка є необхідною умовою досягнення успіхів у будь-якій діяльності, інша – зростаюча **інтеграція**, яка означає взаємозв'язок і взаємопроникність різних наукових дисциплін, на стиках яких виникають нові науки і здійснюються найбільш важливі відкриття. Поряд з глибокими професійними знаннями і навичками все більшої значимості набувають широка загальна культура і детальне знайомство із багатьма суміжними областями.

Це робить необхідним здійснення в тій чи іншій формі інтеграції навчання.

Мета нашої статті – розглянути явище інтеграції в контексті профільного навчання та специфіку його реалізації на уроках художнього виховання в загальноосвітній школі Австрії.

Поняття "інтеграція" означає стан зв'язаності окремих диференційованих частин і функцій системи, організму в ціле, а також процес, що веде до такого стану [1: 70].

Питання інтегрованого навчання як навчального процесу, структура якого зумовлює міжпредметні зв'язки та взаємопроникність предметів та реалізацію естетичних, виховних цілей у процесі формування гуманної та гармонійно розвиненої особистості, розглядали О. Лобинчук, С. Трубачева, Б. Вульфсон.

Б.Л. Вульфсон, наприклад, зауважує, що існують протиріччя між навчальним матеріалом і реальними пізнавальними можливостями, і ставить питання: "Які знання повинні стати здобутком кожної сучасної людини? Де проходить межа між спеціалізованими знаннями і матеріалами, належними до "загальної культури? Як установити оптимальне співвідношення у змісті середньої освіти між гуманітарними і природничими циклами предметів, між теоретичним і емпіричним матеріалом, між історією і сучасністю?"[5: 112]. Ці питання безпосередньо торкаються інтегрованого навчання, бо воно, зокрема інтегровані предмети, дають якісно новий рівень знань, побудований на цілісності сприймання учнями навколишнього світу і суспільства. Інтегровані предмети об'єднують навколо певного поняття чи теми різноманітні знання. Синтез цих знань допомагає показати об'єкт з різних боків, розкрити взаємозв'язок явищ, інтенсивно формувати аналіз, узагальнення. Це важливо для формування світоглядних, людинознавчих, екологічних, комунікативних та естетичних умінь і понять.

С.С. Трубачева наголошує, що інтеграція змісту освіти є одним з основних шляхів організації профільного навчання, зумовленого його сутністю, а саме: диференційованим характером навчання, який передбачає поглиблене і професійно зорієнтоване вивчення циклу споріднених предметів. Саме такі споріднені предмети визначають інтегровану структуру більшості навчальних профілів у програмі австрійської головної школи: фізико-математичного, хіміко-біологічного, географічно-екологічного, технічного. На цьому рівні один зі способів реалізації інтегративного підходу в освіті, яку можна отримати в головній школі Австрії, пов'язаний з концепцією гуманітаризації змісту природничої та технічної, художньо-естетичної освіти.

На рівні формування змісту профільних предметів головної школи є впровадження міждисциплінарної інтеграції. Значну допомогу в цьому надає застосування системного підходу. Над розробкою інтегрованих занять активно і постійно працюють австрійські вчителі-методисти. Реалізація інтегрованих занять в австрійській головній школі створює передумови для різнобічного розгляду базових понять, явищ, ширшого охоплення змісту, економного використання навчального часу. Інтеграція змісту дає можливість зменшити кількість обов'язкових предметів, раціонально використовувати педагогічні кадри. При цьому вчителі дотримуються такого стилю занять, щоб інтеграція не перетворювалась на мозаїку формально об'єднаних за зовнішніми ознаками різноманітних знань.

Освітні стандарти – bildung new standards, рух автономії в 90-ті роки в Австрії – зумовили посилення самовідповідальності вчительських кадрів, груп викладачів і шкіл в методично-дидактичній роботі. Відповідно міжнародна тенденція порівняння методичних розробок на регіональному, національному і європейському рівнях вимагає додаткової стратегії при плануванні занять і підготовці шкільних дидактично-методичних розробок.

На основі навчальної програми головної школи (HS), виходячи із девізу: "Від навчальної програми до майстерності", – вчителі постійно знаходяться в пошуку щодо загального поняття "хорошого заняття", такого, що враховувало б зміст і виховну мету та було б максимально інтегрованим. Так, вчителі головної школи Австрії реалізують можливості інтегрувати у предметі біології інформатику та трудове навчання, інформатику та художнє виховання, на заняттях з художнього виховання зміст курсів української мови та інформатики.

Сьогодні є очевидним, що оволодіння комп'ютерною грамотністю може суттєво підвищити інтелектуальні можливості людини, сприяти прийняттю оптимальних рішень у найбільш складних ситуаціях, – тож використання комп'ютерної техніки в навчальному процесі є важливим. Інтеграційною є за своєю суттю і технологія "виховання в творчості". Її високий естетичний потенціал будується на відповідності педагогічних методів природі людини, на гармонійному поєднанні людини з навколишнім світом.

На підтвердження цієї думки наведемо тезисний виклад заняття з художнього виховання, у матеріал якого інтегровано предмети інформатики і мови:

Автор - Альфред Кох.

Тема: Експресивне забарвлення – Хто ж там живе?

Шкільні рівні - 5, 6 (1,2-й класи середньої школи (HS)).

Лозунги: комп'ютер на занятті, зв'язок з іншими предметами: інформатика, мова. Апаратні передумови (технічні засоби навчання): будь-який персональний комп'ютер з Windows 95, 1 комп'ютер для 1-2 учнів. Програми: IconEdit Pro, Shareware, Externet Link: IconFrood, Freeware (німецькою мовою). Витрата часу (2 год.). Рівень складності: легко. Мета навчальної теми: отримання основних знань про кольорову символіку.

Навчальні завдання: виховувати естетичне сприйняття кольору, розвивати творче мислення, спостережливість, увагу, культуру усного мовлення, збагачувати й уточнювати словниковий запас учнів, виховувати повагу до думки інших.

Для першого етапу уроку характерні такі види діяльності:

- *бесіда, проблемні завдання до роботи на комп'ютері* (намалювати будинок на моніторі у відповідній програмі; при цьому думати, хто живе в цьому будинку);

- *робота з картками* (за персональним комп'ютером у кожного учня на столі лежить картка (закрита) із написаними іменами фантастичних героїв. Крім зацікавлених осіб, ніхто з учнів не повинен дізнаватись, що там знаходиться: те, що здійснює вплив в перший момент як жартівливий елемент, стає в подальшому ході занять гарантом того, щоб сприймати колір (фарбу) як засіб комунікації);

- *бесіда з постановкою проблемного запитання*: "Які прикметникові асоціації виникають при прочитанні карток?" (Звертається увага на особисті якості персонажів, які будуть жити тепер у цих будиночках. Звичайно, зближення з цією тематикою передбачає певну мовну компетенцію, зокрема знання розмаїття прикметників, які трапляються у мові і які можна широко вживати як у прямому, так і в переносному значенні; невідомі прикметники при цьому пояснюються, як-от:

Клоун = потішно, весело..

Фея = ніжно, люб'язно,..

Чарівник = магічно, таємниче,..

На другому етапі уроку виконуються:

- *вправи на комп'ютері* ("Кольори впливають"): акцентування робиться, по-перше, на різноманітності прикметників, які є у мові і за допомогою яких можна передавати естетичні відчуття; по-друге, на усвідомленні того, що фарба, колір здійснюють вплив на людину і можуть викликати певні асоціації, у цьому допомагають приклади окремих кольорів і комбінації кольорів у комп'ютерній кольоровій вітрині. З метою естетичного сприймання кольору впроваджується детальний розгляд особливостей кожного кольору. Важливими є ті почуття, які виникають під час перегляду палітр.

- *навчальна робота на комп'ютері* (із детальним поясненням вчителя) з опцією 256 кольорів;

- *творча робота на комп'ютері* (малювання будинків і вибір кольорів для їх оформлення - учні копіюють будинок-ікону 4 рази. Така опція дозволяє вибрати 256 кольорів).

Третій етап заняття передбачає таку роботу:

- *взаємооцінювання* (учні переходять від комп'ютера до комп'ютера і підписують малюнки, тобто дають відповідь на питання "хто живе у цьому домі?", висловлюючи власний здогад; потім результати порівнюються: де оцінки спостерігачів співпадають з поставленою темою і чому? При цьому звертається увага учнів на усвідомлення того, що через колір можна спілкуватись досить успішно – реклама демонструє це щодня.);

- *бесіда* (при підведенні підсумків учні виносять власні "вироки" роботам своїх однокласників (вдалі, невдалі) і при цьому пояснюють свої слова. Учителю звертає увагу на індивідуальність смаків кожного оцінювання учнями робіт своїх однокласників, виходячи з критеріїв цілісного і гармонійного зображення та звертаючи увагу на індивідуальні смаки).

- *перемальовування малюнка з комп'ютера на листок із використанням традиційних засобів.*

Розглянувши та проаналізувавши детально урок такого плану, приходимо до висновків про те, що:

I. Організація та проведення інтегрованого уроку такого виду потребує відповідних технічних засобів навчання та базових навичок учнів, а також творчого підходу та креативного мислення з боку педагога, а отже, – відповідного його фахового рівня.

II. Структура інтегрованого уроку загалом не відрізняється від будови звичайного предметного уроку, різниця між стандартним уроком з образотворчого мистецтва та інтегрованим уроком полягає:

1) в об'ємі знань, який подається на занятті: в інтегрованому уроці він збільшується відповідно до кількості предметів, інтегрованих на занятті; через збільшення можливості паралельно, зливаючи подавати інформацію (як-от: з інформатики, образотворчого мистецтва і мови);

2) складових структури уроку (підвищується можливість творчості, точність у роботі).

III. Інтеграція у навчальному курсі кількох предметів дає можливість:

- вдало і гармонійно поєднувати матеріал дисциплін гуманітарного і технологічного циклів, при цьому досягаючи високого рівня креативності та взаємообміну думками на занятті;

- значно підвищити якісний рівень заняття через можливість більш активної та різноманітної роботи, яку пропонує комп'ютер, швидко та ефективно виконувати завдання;

- сприяти вихованню естетичних смаків, творчості і фантазії, розвитку творчих здібностей учнів;

- враховувати індивідуальні смаки та індивідуальні особливості кожного учня;

- сприяти позитивному сприйняттю матеріалу;
- покращити мотивацію навчання, зміцнювати інтерес до навчання;
- вдало поєднувати традиційні методи роботи на уроці з новітніми інформаційними технологіями;
- поєднувати творчу та навчальну роботу на комп'ютері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Трубачева С.Є. Інтеграція змісту шкільної освіти в умовах профільного навчання. – Наукові записки. Серія: педагогіка і психологія, № 11. – Вінниця, 2004. – С. 175-177.
2. Лобанчук О. Розвиток мовленнєвих умінь у процесі інтегрованої художньої діяльності. – Українська мова і література в школі. – 2003. – № 7. – С. 62-67.
3. Мирний І.І. Методичне забезпечення реалізації міжпредметних зв'язків // Радянська школа. – 1983. – № 2. – С. 16.
4. Heller Eva Wie Farben auf Gefühl und Verstand wirken. Droemer, München. – 2000.
5. Вульфсон Б.Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века. – М.: Изд-во УРАО, 1999. – С. 83-127.

Матеріал надійшов до редакції 29.02.2005 р.

Загорулько Л.П. Организация интегрированных занятий по художественному воспитанию в главной школе Австрии в условиях профильного обучения.

В статье рассматривается явление интеграции и особенности его реализации на занятиях художественного воспитания в главной школе (Hauptschule) Австрии в условиях профильного обучения.

Zagorulko L.P Organization of the Integrated Artistic Education Classes at Hauptschule in Austria in Terms of Trend Education.

The article deals with the problem of integration and the peculiarities of its realisation in art education at Hauptschule in terms of trend education in Austria.